

Adóparadicsom és offshore

A médiában időről időre felbukkannak közismert emberek „offshore” cégeiről szóló hírek, amelyeket ki-ki a maga szájze szerint igyekszik – többnyire prekoncepciók alapján – magyarázni. Mivel mindaddig sehol sem láttam a helyzet valódi megértését segítő fogalmi- és jogszabályi háttér bemutatására tett kísérletet, jelen írásomban magam próbálom meg az olvasót bevezetni ennek a területnek az adózásába. Nagy titkokat és trükköket most ne várjanak tőlem, csak a jogszerű magatartás egyes szabályait.

A minap felütöttem az Idegen Szavak és Kifejezések Szótárát és a Magyar Értelmező Kéziszótárt, de sajnos a címben szereplő egyik szó pontos meghatározásában sem tudtak segítségemre lenni¹. Mivel a magyar jogszabályok sem tartalmazzák ezeket, kénytelen voltam kicsit az interneten keresgélni. Már az első néhány gombnyomással megtudtam, hogy az adóparadicsomok olyan földrajzi területek, amelyekben kiemelkedően kedvező az adózás. Több internetes oldal is felsorol példákat, de látni kell, hogy ezek sora akár évről évre változhat a helyi jogszabályok alakulásától függően, nem is beszélve arról, hogy vannak országok, amelyek bizonyos adónemek (vagy adóalanyok) tekintetében igen kedvező szabályokat hoznak, míg mások esetében magasabb adókulccsal kell számolni. A megismert szócikkek között találtam utalást a személyi jövedelemadó törvény „alacsony adókulcsú állam” definíciójára, amely kimondja, hogy ezek olyan államok, amelyekben nincs a társasági adónak megfelelő adókötelezettség, vagy az előírt adómérték legfeljebb 10%. (Nem lehet alacsony adókulcsú állam az, amelynek Magyarországgal van kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezménye.)

Adóparadicsom alatt olyan helyszínt értünk, amely rendkívül kedvező adózási feltételeket biztosít a különböző cégek és gazdasági társaságok számára.

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Ad%C3%B3paradicsom>

offshore

szó szerint: parton túli, parton kívüli.

A gazdasági életben országon kívüli tevékenységet végző, üzlet, cég jelzőjeként használják.

forrás: <http://idegen-szavak.hu/offshore>

Az offshore szó jelentésének a meghatározása nem ennyire egyszerű: A bekeretezett definíciókból látható, az offshore szó szerinti jelentését illetően nincs eltérés a két forrás között, ami azonban a szó köznyelvi használatát illeti, ott már nem egészen egyezik a szócikkek szerzőinek álláspontja. Míg az egyik a bevételszerzés

¹ Nem biztos, hogy egészen véletlen a dolog, 1973-as és 1987-es kiadásokról beszélünk...

helyéhez (külföld) köti az offshore fogalmát, addig a másik feltételül szabja, hogy az adott országban (ahol a céget bejegyezték) nem folytathat a társaság gazdasági tevékenységet.

Az **offshore** angol kifejezés szó szerinti jelentése: parton túli, parton kívüli. Azon vállalatok tartoznak ebbe a kategóriába, melyek a cégbejegyzés országában nem folytatnak tevékenységet.

forrás:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Offshore>

Az angol terminológia külön kifejezést használ azokra a társaságokra vonatkozóan, amelyek bejegyzésük országában, ott végzett tevékenységükre – vagy speciális státuszukra – figyelemmel különösen kedvező feltételekkel tehetnek eleget adófizetési kötelezettségüknek, és valamilyen módon – mondjuk tulajdonosuk miatt – más

országhoz köthetők. Ezeket a társaságokat nevezik CFC-nek, azaz Controlled Foreign Corporation-nek. E formulának a magyarra való szó szerinti fordításával megkapjuk a kissé esetlennek tűnő „ellenőrzött külföldi társaság” kifejezést, melyet beírva jogtárunk keresőjébe csöstül kerülnek elő a különféle adózási előírások.

Cikkem első részében bemutatom az ellenőrzött külföldi társaságok meghatározásának módját (és visszasságait), majd kitérek azokra a speciális adózási szabályokra, amelyek e cégek magyar illetőségű tulajdonosaira vonatkoznak, legyenek ők vállalatok, vagy akár természetes személyek. Végül górcső alá vesszük azokat a szabályokat, amelyeket az ellenőrzött külföldi társaságok üzleti partnereinek kell figyelemmel kísérniük, függetlenül attól, hogy tulajdonosként vagy vezetőként részt vesznek-e a társaság működtetésében.

Mikor minősül egy cég ellenőrzött külföldi társaságnak?

Annak megállapításához, hogy egy jogi személy ellenőrzött külföldi társaság-e, több körülményt szükséges vizsgálni: először is meg kell nézni, hogy az adott társaság az üzletvezetés helye alapján külföldi illetőségű-e². Ha igen, akkor az alábbi két feltételnek való megfelelést ellenőrizzük:

- A (külföldi) társaságnak a saját adóéve nagyobbik részében belföldi illetőségű tulajdonosa³ volt-e?
- A társaság adóévi bevételei többsége Magyarországról származik-e?

² Azon cégek ugyanis, amelyek üzletvezetésének helye Magyarországon van, a magyar társasági adó alanyai, tehát semmi estre sem minősülhetnek „külföldinek”.

³ E tekintetben tulajdonosnak (a törvény szerint „tényleges tulajdonosnak”) az a magánszemély minősül, aki a társaságban – közvetlenül vagy közvetve – a tulajdoni hányad vagy szavazati jogok legalább 10 százalékával, vagy a Ptk. szerinti „meghatározó befolyással” rendelkezik.

Amennyiben a fenti kérdések bármelyikére igennel válaszolunk, bele kell írnunk magunkat a társaság adózásába. Meg kell vizsgálni, hogy a cég milyen eredményt ért el, és mennyi (a társasági adónak megfelelő) adót fizetett, illetve összességében (az esetleges adó visszatérítések után) mennyi lenne az adóterhelése. Ez alapján akkor beszélhetünk ellenőrzött külföldi társaságról, ha

- a fizetett/fizetendő adó és az adóalap hányadosaként meghatározott effektív adókulcs nem éri el a 10%-ot, vagy
- a társaság eredménye pozitív, ám nulla, vagy negatív adóalap miatt mégsem fizet (a társasági adónak megfelelő) adót, vagy
- a társaság eredménye és adóalapja egyaránt negatív, ám az illetősége szerinti államban a – társasági adónak megfelelő – adó legkisebb nominális mértéke nem éri el a 10%-ot.)

Az adóterhelésre vonatkozó, fent bemutatott három feltételből jól látható, hogy a jogalkotó igyekezett minden eshetőségre felkészülni. E szabályok miatt azonban sok esetben olyan társaságok is ellenőrzött külföldi társasággá válhatnak, amelyek a 10%-ot jóval meghaladó adókulcsú országban vannak bejegyezve, csak éppen - akár elhatárolt veszteség felhasználása, vagy más speciális körülmény miatt – pozitív eredményük ellenére átmenetileg nem fizetnek adót.

Nem minősül ellenőrzött külföldi társaságnak az a cég, amelyben az adóév első napján már legalább 5 éve elismert tőzsdén⁴ jegyzett személy vagy annak kapcsolt vállalkozása az adóév minden napján legalább 25%-os részesedéssel rendelkezik. Fontos itt megjegyezni, hogy ha a kérdéses cég önmaga jegyzett elismert tőzsdén, akkor még lehet ellenőrzött külföldi társaság.

Semmi esetre sem minősülhet ellenőrzött külföldi társaságnak az a személy,

- amely az EU vagy OECD tagországok valamelyikében, vagy olyan országban rendelkezik székhellyel (illetőséggel), amely országgal van a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezménye hazánknak, és
- ebben az országban valódi gazdasági jelenléttel is bír.

A nehézséget legtöbb esetben a valódi gazdasági jelenlét megítélése okozza. A törvény ugyanis kimondja, hogy akkor beszélhetünk valódi gazdasági jelenlétről, ha az adott országban működő társaság (helyi kapcsolt vállalkozásaival együtt) saját eszközeivel és munkavállalóival⁵ végzett termelő, feldolgozó, mezőgazdasági szolgáltató, befektetői⁶ és kereskedelmi tevékenységéből legalább a bevételeinek 50%-a származik.

⁴ 2007. évi CXXXVIII. tv. 4.§ 18. pont

⁵ Munkavállalóknak itt kizárólag a munkaviszonyban foglalkoztatott személyek tekinthetők.

⁶ Befektetői tevékenységnek minősül egyebek mellett a tulajdoni részesedést jelentő tartós befektetés és a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír megszerzése, tartása és elidegenítése.

A valódi gazdasági jelenlét és ezáltal az ellenőrzött külföldi társaságok körének meghatározása több gyakorlati problémát is felvet:

- Nem mondja meg a jogalkotó, hogy mely számviteli standardok alapján kell a bevételeket számba venni, és arra vonatkozóan sem találunk semmilyen utalást, hogy mi a teendő, ha a külföldi társaság nem kötelezett könyvvezetésre. Szintén problémát jelent, hogy a törvényben nem esik szó a vizsgálandó időszakról, így csak feltételezni tudjuk, hogy az utolsó lezárt adóév adatait kell vizsgálni.
- A jogszabály fenti előírása némileg ellentmond a piaci magatartásnak: nehezen tudok ugyanis olyan befektetői (holding) vagy csoportfinanszírozási tevékenységet elképzelni, amely egyszerre több munkavállaló foglalkoztatását igényli, különösen arra való tekintettel, hogy e munkavállalók – az adóhatóság iránymutatása szerint – csak a bevételszerző tevékenységgel foglalkozhatnak, az üzleti adminisztrációval (pl. könyvelés) nem.
- Végül a legtöbb esetben nem jutunk információhoz arról, hogy külföldi partnerünk bevételei milyen arányban és honnan származnak, teljesíti-e a munkavállalókra vonatkozó kritériumokat. Ha külön nem kérjük a tulajdonosi szerkezetének, és beszámolójának átadását, könnyen előfordulhat, hogy tudtukon kívül kerülünk kapcsolatba ellenőrzött külföldi társasággal, aminek – írásom későbbi részében majd látjuk – jelentős mulasztási bírság, és adóhiány is lehet a következménye.

Összefoglalásul: az ellenőrzött külföldi társaságok körének bemutatásából alapvetően két dolgot emelnék ki:

1. az ellenőrzött külföldi társaságok tulajdonosuk, vagy bevételeik forrása alapján, Magyarországhoz kötődnek;
2. e társaságok vonatkozásában a helyi jövedelemadó szabályok kedvezőbbek, mint a hazaiak.

Mindezek alapján kitalálható, hogy a rájuk vonatkozó speciális adózási előírások célja hogy a külföldön bejegyzett jogi személy mögé bújva magyarországi adóalanyok ne kerülhessék el jövedelemadójuk megfizetését, ne csökkenthessék adóterhelésüket. Ennek megfelelően az ellenőrzött külföldi társaságokra (valójában ezek tulajdonosaira, üzleti partnereire) vonatkozó adózási szabályokat a személyi jövedelemadóról és a társasági adóról szóló törvényben találjuk meg.

Az ellenőrzött külföldi társaságok magánszemély tulajdonosainak adózása

Az Sza törvény kimondja, hogy az egyéb jövedelmek között kell kimutatni az alacsony adókulcsú országokban székhellyel bíró jogi személyektől, illetve ellenőrzött külföldi társaságoktól kapott kamatot és osztalékot, valamint az általuk kibocsátott értékpapírok elidegenítésekor realizált árfolyamnyereséget is. Ugyanitt kell számításba venni az ellenőrzött külföldi társaság megszűnésekor vagy tőkele szállításakor kapott bevételt, csökkentve természetesen a részesedés megszerzéséhez kötődően fizetett igazolt költségekkel.

A fenti rendelkezéshez kapcsolódó korrekciókat megalapozó különleges szabály, hogy amennyiben egy belföldi illetőségű magánszemély részesedése vagy szavazati joga⁷ közvetlenül, vagy akár gazdasági társaságokon, más személyeken keresztül közvetve eléri egy ellenőrzött külföldi társaságban a 25%-ot, abban az esetben az ellenőrzött külföldi társaság fel nem osztott nyereségéből (az adózott eredmény osztalékfizetéssel csökkentett értékéből) a rá jutó részt is, mint egyéb jövedelmet be kell állítania adóbevallásába.

Amennyiben a társaság tulajdonosa részére a korábban felhalmozott tőkéje terhére ismét osztalékot fizet, abban az esetben a jövedelem kétszeres megadóztatásának elkerülésére a fel nem osztott jövedelemként korábban bevallott összeg erejéig a kapott osztalék adómentessé válik.

Hasonlóan mentesíti a jogalkotó a korábban megadózott fel nem osztott jövedelem összegével megegyező adóalapot abban az esetben is, ha a társaságot tulajdonosa nyereséggel értékesíti, vagy tőkéjét – akár tőkeleszállítással – kivonja a társaságból. A megszerzett bevétel ezekben az esetekben is csökkenthető a régebben megadózott, fel nem osztott jövedelem összegével is.

Így adózik a jogi személy, ha ellenőrzött külföldi társaságban rendelkezik részesedéssel

A társasági adó törvény több ponton kivételes szabályokat fogalmaz meg az ellenőrzött külföldi társaságokhoz kapcsolódóan. A kapott osztalék teljes adómentessége például nem vonatkozik az ellenőrzött külföldi társaságtól kapott osztaléokra, mindössze olyan mértékig, ameddig a tulajdonos már más – fel nem osztott nyereség – jogcímen korábban megadózta az adott jövedelmet. (megemelte vele jövedelemadója alapját).

A törvény ugyanis kimondja, hogy – hasonlóan az Sza törvényben foglaltakhoz – az adózás előtti eredményt növelő tételként kell figyelembe venni annak az ellenőrzött külföldi társaságnak az adóévben keletkezett, fel nem osztott nyereségét (illetve ennek közvetlen tulajdoni hányaddal arányos részét), amelyben magyar tulajdonosa (aki a Tao. alanya) legalább 25%-os tulajdoni hányaddal vagy szavazati joggal (esetleg meghatározó befolyással) rendelkezik, és amelynek tulajdonosában nem rendelkezik részesedéssel belföldi illetőségű természetes személy. Mindez tehát azt jelenti, hogy ha az adózónak nincs belföldi illetékességű természetes személy tulajdonosa, és rendelkezik legalább 25%-

Ha az ellenőrzött külföldi társaság tulajdonosa egy magyar jogi személy (közbenső társaság), amelynek belföldi illetőségű természetes személyek a tulajdonosai, akkor az ellenőrzött külföldi társaság fel nem osztott jövedelme nem a közbenső társaság adóalapját fogja növelni, hanem közvetlenül annak természetes személy tulajdonosai személyi jövedelemadójában kell figyelembe venni.

⁷ Közeli hozzátartozói részesedésével/szavazati jogával összeszámítva

os szavazattal egy ellenőrzött külföldi társaságban, abban az esetben az ellenőrzött külföldi társaság fel nem osztott nyereségének a rá jutó része növeli társasági adója alapját.

Az osztalékhoz hasonló szabályt találunk a jogutód nélküli megszűnéshez, tőkeleszállítással történő tőke kivonáshoz, valamint a kedvezményezett átalakuláshoz kapcsolódóan elszámolt adóalap korrekciós tételeknél is. Mert míg általános esetben e speciális gazdasági események számviteli eredményt növelő hatását egy adóalap csökkentő tétellel korrigálni engedi a jogalkotó, addig ellenőrzött külföldi társaságokból történő tőke kivonás esetén csak olyan összegben csökkenthető az adóalap, amilyen összegben az előző bekezdésben foglalt szabály alapján már korábban elszámolt adóalap növelő tételt az adózó, illetve amilyen összegben az így elszámolt növelő tétellel szemben még nem számolt el adóalap csökkentést („amennyi maradt belőle”).

Végül szintén adóalap növelő jogcímként jelenik meg az ellenőrzött külföldi társaságban lévő részesedésre az adóévben ráfordításként elszámolt értékvesztés, árfolyamveszteség, valamint e részesedés bármely jogcímen történő kivezetése következtében elszámolt ráfordításnak az elszámolt bevételt meghaladó része.

És ha az ellenőrzött külföldi társasággal „csak” üzletelek?

Az ellenőrzött külföldi társaságok tulajdonosainak fent bemutatott kötelezettségei mellett az ilyen – kedvező adózási körülmények között működő – szereplőkkel üzleti kapcsolatba kerülő természetes és jogi személyekre is találunk előírásokat a jövedelemadó törvényekben. Az Sza törvény előírása szerint

„nem számít költségnek az a kiadás, amely alacsony adókulcsú államban székhellyel, állandó lakóhellyel rendelkező személy vagy egyébként ellenőrzött külföldi társaság részére juttatott ellenérték következtében merült fel, kivéve, ha a magánszemély bizonyítja, hogy a kiadás a bevételszerző tevékenységgel közvetlen összefüggésben, kizárólag a bevétel megszerzése, a tevékenység folytatása érdekében merült fel.⁸”

A társasági adóról szóló törvényben is évek óta szerepel, hogy nem minősül a vállalkozási tevékenység érdekében felmerült – így az adóalapban érvényesíthető – költségnek (ráfordításnak) az ellenőrzött külföldi társaságnak juttatott ellenérték, kivéve, ha az adózó bizonyítja, hogy az vállalkozási tevékenységét szolgálta.

⁸ 1995. évi CXVII. tv. 7.§ (2)

2012-ben lépett hatályba a Tao. törvény azon rendelkezése, amely külön nyilvántartási kötelezettséget ír elő arra az esetre, ha ellenőrzött külföldi társaságnak juttatott ellenérték következtében felmerült költség, ráfordítást kíván az adózó az adóalap terhére elszámolni.

A sokakban rettegést keltő transzferár-nyilvántartásokhoz részben hasonló dokumentációnak célja, hogy az adózó rögzítse benne azokat a tényeket és körülményeket, amelyek bizonyítják, hogy az ellenőrzött külföldi társaságnak fizetett költségei, ráfordításai a vállalkozási tevékenységét szolgálták.

A dokumentáció hiányához, illetve hiányos elkészítéséhez, ugyanazok a joghatások kapcsolódnak, mint a transzferár-nyilvántartás hiányához, így akár 2-4-8 millió Ft mulasztási bírsággal is sújtható az adózó hiányzó nyilvántartásonként.

A dokumentációnak tartalmaznia kell

- az ellenőrzött külföldi társaság azonosító adatait, így nevét, székhelyét, adószámát (vagy annak megfelelő azonosítót, ezek hiányában cégjegyzékszámát vagy nyilvántartási számát), a cégjegyzéket (nyilvántartását) vezető bíróság (hatóság) megnevezését és székhelyét,
- a szerződés azonosító adatait (tárgyát, megkötésének és módosításának időpontját, időbeli hatályát, a teljesítés módját, feltételeit),
- a nyilvántartás elkészítésének időpontját, és
- a költség, ráfordítás elszámolását megalapozó okokat.

Amennyiben az adózónak több azonos tárgyú szerződése van ellenőrzött külföldi társasággal, abban az esetben – a transzferár-nyilvántartásokhoz hasonlóan – itt is készíthető összevont nyilvántartás.

A költség, ráfordítás adóalapban történő érvényesíthetőségének alátámasztására javasolt olyan dokumentációt készíteni, amely akár transzferárazásban megismert funkcionális elemzésen, illetve piac-elemzésen keresztül alátámasztja, hogy a vállalkozás hatékony működéséhez elengedhetetlen volt az érintett eszköz/szolgáltatás megvásárlása, amely nélkül a társaság nem, vagy csak lényegesen kevesebb jövedelmet volna képes termelni.

Fontos itt kiemelni, hogy ezt a dokumentációs kötelezettséget nem érinti a transzferár-nyilvántartásokra vonatkozó egyetlen mentesítési jogcím sem, így könnyen előfordulhat, hogy az ügylet méretéből fakadóan – vagy más ok miatt – transzferár-nyilvántartás készítésére nem kötelezett az adózó, ugyanakkor e speciális dokumentációt mégis el kell készítenie.

Milyen egyéb szabályokat találhatok még?

Habár a szűken vett adózásba nem számít bele, újdonsága okán mégis érdemesnek tartom megemlíteni az illeték törvény egy 2014-ben hatályba lépett változását: A jogszabály évek óta tartalmazza, hogy nem kell ajándékozási illetéket fizetni, ha térítés nélkül kap egy gazdálkodó szervezet valamilyen ingóságot (kivéve a visszterhes vagyonátruházási illeték tárgyát képezőket, pl. autó), illetve a követelés gazdálkodó szervezetek közötti ajándékozása, elengedése, valamint tartozásátvállalás esetén sem.

Az újdonságot az jelenti, hogy az illetékmentesség feltételeként a törvény 2014-től előírja, hogy a vagyonszerzőnek nem lehet olyan országban illetősége,

- ahol az effektív adókulcs nem éri el a 10%-ot, vagy
- ahol a társasági adónak megfelelő adó legkisebb nominális adókulcsa nem éri el a 10%-ot, vagy
- amelynek szabályai szerint a vagyoni betét, részesedés értékesítéséből származó jövedelmet nem terheli (a társasági adónak megfelelő) legalább 10%-os adó.

Mindezekből látszik, hogy a jogalkotó az illeték szabályok szigorításával is próbál gátat szabni a jövedelem-átcsoportosításoknak, igyekszik minden eszközzel nehezíteni a kedvező adózású országokban működő vállalkozások, illetve ezek üzleti körének tevékenységét.

Összefoglalás

Alacsony adókulcsú államban bejegyzett cég, vagy ellenőrzött külföldi társaság tulajdonosának, ügyvezetőjének lenni nem jogellenes. Jogellenes azonban az, ha a tulajdonos eltitkolja a hatóságok elől adóztatható jövedelmét, amely akár e társaságok fel nem osztott nyereségének a rá jutó része is lehet.

Ilyen formán úgy érzem, nem helyes automatikusan elítélni az offshore cégekkel rendelkező embereket, mert bár közülük sokan „elfelejtik” bevallani megszerzett jövedelmüket, ez korántsem igaz mindenkire. Csalókkal az élet minden területén találkozhatunk: emlékezzünk csak vissza, mikor „felejtettek el” nekünk legutóbb számlát vagy nyugtát adni.

2014. május 3.

Kerényi Máté

Mikor beszélhetünk ellenőrzött külföldi társaságokról?

